

UZASADNIENIE

(do postanowienia z dnia 28 kwietnia 2020 r.)

Pozwem w postępowaniu grupowym z dnia 1 czerwca 2015 r. (data prezentaty – k. 2), skierowanym przeciwko pozwanemu (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W., Powiatowy Rzecznik Konsumentów w Powiecie K. jako reprezentant grupy wniósł o:

- zasądzenie od pozwanego zwrotu kwot równych wartości korzyści majątkowych uzyskanych przez pozwanego bez podstawy prawnej kosztem członków grupy, w wykonaniu nieważnych czynności prawnych - nieważnych oświadczeń złożonych przez członków grupy pozwanemu o chęci skorzystania z zastrzeżenia na ich rzecz ochrony ubezpieczeniowej oraz nieważnych umów ubezpieczenia grupowego na życie i dożycie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym,

a w przypadku nieuwzględnienia:

- zasądzenie zwrotu kwot pobranych przez pozwanego od członków grupy bez podstawy prawnej, w oparciu o niedozwolone postanowienia umów ubezpieczenia grupowego na życie i dożycie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, przewidujące, że w razie rezygnacji przez członka grupy z ubezpieczenia, pozwany wypłaci na jego rzecz jedynie tzw. wartość wykupu, tj. część środków zgromadzonych na jego rachunku oraz o:

- zasądzenie zwrotu kwot pobranych przez pozwanego od członków grupy bez podstawy prawnej jako opłata administracyjna, w oparciu o niedozwolone postanowienia umów ubezpieczenia grupowego na życie i dożycie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym;

- zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu. (pozew – k. 2 i nast.)

W odpowiedzi na pozew, pozwany (...) S.A. w W. wniósł o odrzucenie pozwu z uwagi na niedopuszczalność rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym, a w przypadku prawomocnego rozstrzygnięcia o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym wniósł o oddalenie powództwa w całości. (odpowiedź na pozew – k. 5114 i nast.)

Po prawomocnym przyjęciu sprawy do rozpoznania w postępowaniu grupowym i po dokonaniu ogłoszenia prasowego o toczącym się postępowaniu, postanowieniem z dnia 30 sierpnia 2019 r., w trybie art. 15 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2018 r. poz. 573) Sąd wyznaczył pozwanemu termin na podniesienie ewentualnych zarzutów co do członkostwa określonych osób w grupie lub podgrupach.

W piśmie procesowym z dnia 20 listopada 2019 r. (data prezentaty), pozwany wniósł o odmowę przyznania statusu członka grupy:

a) A. N. (1), T. R., K. T., K. W., P. Z., H. W. i J. K. (1) - z powodu braku udowodnienia przez reprezentanta grupy, że osoby te nie złożyły oświadczenia o przystąpieniu do grupy w określonym do 6 sierpnia 2019 r. terminie;

b) L. C., H. G. (1), R. K. (1), E. K., T. K. (1), D. K. (1), M. M. (1), A. N. (2), M. P., M. U. (1), T. U., J. Z. (1) i A. Z. (1) – z uwagi na złożone przez nich oświadczenia o wystąpieniu z grupy;

d) A. Z. (2), M. B. (1), N. G., S. K., I. C., Z. W., W. D. (2), B. J., B. M. (1), K. R., G. N., K. P. (2), R. K. (2), D. S., T. K. (2), J. Z. (2), R. P., B. L., E. O. (1), M. B. (2), M. S., M. L. (1), W. S. (1), K. P. (1), M. F., K. B., E. C., J. B., T. S., F. K., A. S. (4), W. S. (2), P. K., Ł. S., D. K. (2), P. S., M. R., M. K., M. N., E. O. (2) i D. D. – z powodu przystąpienia przez nich do umów ubezpieczenia w charakterze przedsiębiorców

e) H. G. (2) i L. N. – z powodu zawartych przez niego z pozwanym uгод;

f) B. R., D. J., J. Z. (1), A. S. (5), M. L. (2), O. C., J. K. (2), K. P. (2), P. C., S. Ł., R. P., D. K. (3), K. M., W. B., M. U. (2), M. R., B. F., P. Z., T. K. (3), H. S., B. M. (2), K. W., G. Ż., M. M. (3), F. K., D. K. (3) – z uwagi na dokonane przez nich cesje wierzytelności. (pismo z dnia 20 listopada 2019 r. – k. 12411 i nast.)

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 573) ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, po upływie terminu do podniesienia zarzutów, o których mowa w art. 15, sąd wydaje postanowienie co do składu grupy.

W związku z upływem terminu na podniesienie zarzutów co do składu grupy i podniesieniem takich zarzutów przez pozwanego, Sąd rozpoznający niniejszą sprawę zobligowany był do wydania postanowienia w przedmiocie ustalenia składu grupy, w którym to postanowieniu Sąd ostatecznie rozstrzyga o składzie grupy w postępowaniu grupowym. Zważyć przy tym należy, że ocenie Sądu podlega przynależność do grupy poszczególnych członków wskazanych przez powoda oraz zarzuty co do tego członkostwa podniesione przez stronę pozwaną.

W tym miejscu podkreślenia wymaga to, że zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, w sprawach o roszczenia pieniężne ciężar udowodnienia przynależności członka do grupy spoczywa na powodzie. W innych sprawach do ustalenia przynależności członka do grupy wystarcza uprawdopodobnienie.

Roszczenie dochodzone niniejszym pozwem ma charakter majątkowy i zarazem pieniężny, w związku z czym ciężar dowodowy w zakresie wykazania przynależności poszczególnych członków do grupy spoczywa na stronie powodowej. Zdaniem Sądu powód (Powiatowy Rzecznik Konsumentów w PowiecieK.) co do zasady sprostał spoczywającemu na nim ciężarowi dowodu i dowiódł przynależności poszczególnych członków do grupy. Sąd dokonał weryfikacji złożonych oświadczeń o przystąpieniu do grupy, jak i pozostałych dowodów, co doprowadziło Sąd do przekonania o zasadności przynależności do grupy większości wskazanych przez powoda osób. Zauważyć należy, że z uwagi na znaczną ilość członków, grupa została zorganizowana w podgrupy i w takiej formie przedstawiony został szczegółowy spis jej członków. Przedstawiciel grupy sklasyfikował członków na zasadzie podobieństwa roszczeń, co również nie budziło zastrzeżeń Sądu. Niemniej jednak, w przypadku niektórych członków grupy wskazanych przez stronę powodową, Sąd podzielił słuszność wywiedzionych przez pozwanego zarzutów i odmówił im statusu członka grupy.

Przechodząc do analizy postawionych przez pozwanego zarzutów dotyczących członkostwa w grupie poszczególnych osób, w pierwszej kolejności należy wskazać, iż jak podkreśla się w doktrynie, podstawą zarzutów zmierzających do wykazania, że dana osoba nie spełnia kryteriów przynależności do grupy, może być: zarzut braku oparcia roszczenia danego członka grupy na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej co roszczenia objęte postanowieniem o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym (np. w związku z tym, że stan faktyczny leżący u podstaw roszczenia danej osoby zawiera elementy specyficzne, niewystępujące w przypadku innych członków grupy, mogące wpływać na ocenę prawną jego roszczeń); zarzut, iż roszczenie danego członka grupy jest roszczeniem innego rodzaju niż roszczenia objęte postanowieniem o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym (np. gdy osoba zgłaszająca roszczenie o naprawienie szkody przez przywrócenie stanu poprzedniego zgłasza akces do grupy osób dochodzących roszczeń o zapłatę odszkodowania pieniężnego); zarzut, iż wysokość roszczenia pieniężnego danego członka grupy nie jest ujednolicona z wysokością roszczeń innych członków grupy lub podgrupy; zarzut, iż ujednolicenie roszczenia danego członka grupy lub podgrupy nie jest uzasadnione wspólnymi okolicznościami (np. gdy z okoliczności faktycznych sprawy wynika, że roszczenie danej osoby jest istotnie niższe niż roszczenia pozostałych członków grupy, a mimo to zostało określone na potrzeby postępowania grupowego w tej samej wysokości co pozostałe roszczenia), czy też zarzut, iż roszczenie danego członka grupy, w przeciwieństwie do roszczeń innych członków grupy, nie mieści się w zakresie przedmiotowym ustawy (np. gdy do grupy konsumentów dochodzących grupowo roszczeń z tytułu niezgodności towaru z umową przystępuje osoba, która zakupiła towar w celu bezpośrednio związanym z prowadzoną działalnością gospodarczą). Uznaje się ponadto, że podstawą zarzutów może być niedopełnienie wymogów formalnych niezbędnych dla przystąpienia do grupy, tj. przykładowo: zarzut, iż dana osoba złożyła oświadczenie o przystąpieniu po upływie terminu wyznaczonego w ogłoszeniu o wszczęciu postępowania grupowego; zarzut, iż oświadczenie

danej osoby o przystąpieniu do grupy nie zawiera wymaganych elementów (np. nie jest podpisane) lub zarzut, iż pomimo umieszczenia danej osoby na wykazie osób, które przystąpiły do grupy, oświadczenie danej osoby nie zostało przedstawione sądowi (tak: Tomasz Jaworski, Patrick Radzimierski: Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz, Warszawa 2010).

Mając na uwadze powyższe należy wskazać, że pozwany w zarzutach co do członkostwa w grupie, ustawy powinien skupić się na wykazaniu, że określona osoba nie może uzyskać statusu członka grupy. W związku z tym zarzuty powinny wskazywać, jak już podniesiono powyżej, że roszczenie określonej osoby nie wykazuje cech określonej grupy lub roszczenie określonej osoby (osób) nie wykazuje związku faktycznego z roszczeniami innych osób bądź też że roszczenie określonej osoby nie jest tego samego rodzaju co roszczenie grupowe. Co przy tym istotne, twierdzenia strony pozwanej, zgodnie z ogólnie obowiązującymi zasadami procesowymi, winny zostać w należyty sposób wykazane przez przedłożenie stosownego materiału dowodowego.

Przechodząc do analizy poszczególnych zarzutów wywiedzionych przez pozwanego co do członkostwa w grupie poszczególnych osób, wskazać należy, co następuje.

Odnosząc się do pierwszego z postawionych zarzutów, zważenia wymaga to, że Sąd nie podzielił zarzutu pozwanego dotyczącego odmowy przyznania statusu członka grupy A. N. (1), T. R., K. T., K. W., P. Z., H. W. i J. K. (1), a to z powodu braku udowodnienia przez reprezentanta grupy, że osoby te nie złożyły oświadczenia o przystąpieniu do grupy w zakreślonym do 6 sierpnia 2019 r. terminie. Strona powodowa dołączyła bowiem powyższe oświadczenia do pisma procesowego z dnia 30 października 2019 r. (data prezentaty sądowej). Z załączonych oświadczeń wynika, iż wszystkie ze wskazanych powyżej osób złożyły oświadczenie o przystąpieniu do grupy i wyrażeniu zgody na osobę reprezentanta i ujednoczenie roszczeń w terminie: A. N. (1) w dniu 6 sierpnia 2019 r. (k. 12352), T. R. w dniu 6 sierpnia 2019 r. (k. 12360), K. T. w dniu 5 sierpnia 2019 r. (k. 12368), K. W. w dniu 6 sierpnia 2019 r. (k. 12376), P. Z. w dniu 31 lipca 2019 r. (k. 12389), H. W. w dniu 6 sierpnia 2019 r. (k. 12405) i J. K. (1) (w jej imieniu opiekun prawny A. G.) w dniu 6 sierpnia 2019 r. (k. 12399). W ocenie Sądu, powyższe oświadczenia mają charakter formalny, w związku z czym wiążąca jest data złożenia powyższych oświadczeń reprezentantowi grupy, a nie data przesłania ich przez reprezentanta do sądu. Ustawa nie określa reprezentantowi grupy terminu na przesłanie do Sądu oświadczeń osób, które przystąpiły do grupy. Sama okoliczność tego, że reprezentant przedstawił Sądowi oryginały powyższych oświadczeń dopiero wraz z pismem z dnia 30 października 2019 r., tj. w uzupełnieniu pisma z dnia 8 sierpnia 2019 r. nie ma wpływu na ocenę skuteczności złożenia tych oświadczeń. Nadmienić należy, że kserokopie ww. oświadczeń zostały złożone przez reprezentanta już z pismem z dnia 7 sierpnia 2019 r. Z dat widniejących na oświadczeniach wynika natomiast jednoznacznie, że zostały one złożone reprezentantowi z zachowaniem terminu wyznaczonego w postanowieniu w przedmiocie zarządzenia ogłoszenia o postępowaniu grupowym. Brak zatem podstaw do uwzględnienia zarzutów pozwanego co do członkostwa w grupie powyższych osób.

Sąd odmówił natomiast członkostwa w grupie osobom, które w toku postępowania złożyły oświadczenie o wystąpieniu z grupy, tj. L. C., H. G. (1), R. K. (1), E. K., T. K. (1), D. K. (1), M. M. (1), A. N. (2), M. P., M. U. (1), T. U., J. Z. (1) i A. Z. (1). Podkreślić należy, że zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, każdy członek grupy, który złożył przednio oświadczenie o przystąpieniu do grupy, może złożyć również skuteczne oświadczenie o wystąpieniu z grupy aż do uprawomocnienia się postanowienia o ustaleniu składu grupy. Wystąpienie powyższych osób z grupy zostało zaś wykazane złożonymi przez nich oświadczeniami o wystąpieniu z grupy, przedłożonymi przez powoda.

Na uwzględnienie nie zasługiwał w ocenie Sądu zarzut pozwanego co do odmówienia przyznania statusu członka grupy osobom wskazanym przez pozwanego w punkcie (...) pisma z dnia 20 listopada 2019 r., tj. A. S. (1), E. Z., T. R., G. Ż., K. W., S. J., M. N., W. S. (1), H. J., K. P. (1), M. M. (2), A. S. (2), M. F., J. W., R. W., E. C., A. S. (3), G. S., K. F., F. K. i W. D. (1), a to w związku z otrzymaniem przez nich dodatkowych wypłat w związku z Decyzją Prezesa UOKiK z dnia 30 grudnia 2015 r. lub Porozumieniem między Prezesem UOKiK a (...) S.A. z dnia 20 grudnia 2016 r. Pozwany wykazał wprawdzie okoliczność wydania ww. Decyzji i zawarcia ww. Porozumienia, na podstawie których określono wymóg stosowania wyższych wartości wykupu niż w obowiązujących tabelach opłat i limitów, z czym z kolei wiązało

się dokonanie przez pozwanego dodatkowych wypłat świadczeń na rzecz klientów. Niemniej jednak, pozwany w żaden sposób nie wykazał, aby wymienieni przez niego członkowie grupy otrzymali takie dodatkowe wypłaty (i w jakiej wysokości), co powodowałoby brak istnienia w ich przypadku wspólnej podstawy faktycznej względem pozostałych członków grupy. Z tego też powodu, w ocenie Sądu brak było podstaw do uwzględnienia ww. zarzutu pozwanego.

Zdaniem Sądu za chybione należało uznać także twierdzenia pozwanego co do odmówienia statusu członków grupy osobom, które w ocenie pozwanego zawarły przedmiotowe umowy ubezpieczenia na życie i dożycie z UFK, działając jako przedsiębiorcy. Podnieść należy, że z okoliczności ujawnionych w toku niniejszego postępowania nie wynika, aby którakolwiek z osób wskazanych przez pozwanego w punkcie „F” pisma z dnia 20 listopada 2019 r. zawarła umowę będącą przedmiotem niniejszego postępowania w bezpośrednim związku z prowadzoną przez siebie działalnością gospodarczą. Po pierwsze, część osób wymienionych przez pozwanego, w dacie przestąpienia do przedmiotowej umowy w ogóle nie prowadziła działalności gospodarczej, zaś jej podjęcie nastąpiło w znacznym odstępie czasu od przystąpienia do umowy ubezpieczenia z UFK. Z wypisów z rejestru CEIDG następujących osób: A. S. (4), W. S. (2), P. K., Ł. S., D. K. (2), P. S., M. R., M. K., M. N., E. O. (2) i D. D. jednoznacznie wynika, iż podjęli oni prowadzenie działalności gospodarczej już po przystąpieniu do umowy ubezpieczenia z UFK. Oczywiście jest zatem, że w dacie zawierania przedmiotowej umowy działali oni jako konsumenci. Co więcej, z pisemnego przesłuchania w charakterze strony: A. Z. (2), M. B. (1), N. G., S. K., I. C., Z. W., W. D. (2), B. J., B. M. (1), K. R., G. N., K. P. (2), R. K. (2), D. S., T. K. (2), J. Z. (2), R. P., B. L., E. O. (1), M. B. (2), M. S., M. L. (1), W. S. (1), K. P. (1), M. F., K. B., E. C., J. B., T. S. i F. K. jednoznacznie wynika, że przedmiotowe umowy ubezpieczenia na życie i dożycie z UFK zawierali oni jako konsumenci i wyłącznie na potrzeby osobiste. Niektórzy z nich (B. M. (1), D. S., M. S., R. K. (2), A. Z. (2), E. C., Z. W., M. F.) przyznali wprawdzie, że przy przystępowaniu do umowy posiadali oni lub zakładali lokaty oszczędnościowe, a niektórzy (R. P., F. K., K. P. (2)) przyznali, iż owo ubezpieczenie było warunkiem do uzyskania przez nich kredytu (podniesienie zdolności kredytowej), niemniej jednak w żadnym przypadku nie wynika z tego, jakoby którakolwiek lokata lub kredyt była powiązana z prowadzoną przez nich działalnością gospodarczą, aby była zawarta dla jej celów i pozostawała w bezpośrednim z nią związku.

Abstrahując od powyższego, podnieść należy, że Sąd Okręgowy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę podziela pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Warszawie z dnia 11 kwietnia 2019 r. (sygn. I ACz 182/19), w którym Sąd Apelacyjny w analogicznej sprawie wskazał, iż umowy ubezpieczenia na życie i dożycie mają charakter ubezpieczenia osobowego (art. 805 § 2 pkt 2 k.p.c.), w związku z czym przedmiot tej umowy wykluczał przystąpienie do niej osób fizycznych w związku z ewentualnie prowadzoną przez nich działalnością gospodarczą, a tym bardziej w bezpośrednim związku koniecznym dla utracenia przymiotu konsumenta w tym zakresie (art. 22¹ k.c.). Zważenia wymaga to, że konieczne jest rozróżnienie sfery w której dana osoba działa jako osoba fizyczna (konsument) i sfery, w której działa ona jako przedsiębiorca. Umowa ubezpieczenia na życie i dożycie, której celem jest świadczenie na wypadek dożycia do określonego w umowie czasu lub na wypadek śmierci, w ocenie Sądu służy zaspokojeniu wyłącznie osobistych potrzeb strony, niezwiązanych z jej działalnością zawodową. Za irrelevantny dla oceny charakteru, w jakim występowali członkowie grupy przystępując do umowy ubezpieczenia na życie uznać należy także sposób finansowania składek na ubezpieczenie. Nie ma on wpływu na ocenę charakteru, w jakim występowali członkowie grupy przystępując do umowy ubezpieczenia na życie (konsument czy przedsiębiorca). Stąd też, prowadzenie dalszego postępowania dowodowego w tym zakresie Sąd uznał za bezprzedmiotowe, zbędne i w sposób nieuzasadniony zmierzające do przedłużenia niniejszego postępowania.

Mając na uwadze powyższe, Sąd nie uwzględnił zarzutów pozwanego co do członkostwa w grupie wymienionych osób z uwagi na podejrzenie, iż przystępując do umowy ubezpieczenia działali jako przedsiębiorcy.

Sąd podzielił natomiast stanowisko pozwanego co do zasadności odmówienia członkostwa w grupie H. G. (1) Nie ulega bowiem wątpliwości, iż zawarła ona z pozwanym ugodę, na podstawie której strony porozumiały się co do zakończenia sporu o wysokość należnego jej świadczenia. Okoliczność ta została w należyty sposób wykazana przez pozwanego, który przedłożył powyższą ugodę do akt niniejszej sprawy (k. 12609). Zdaniem Sądu, zawarcie przedmiotowej ugody, w której strony rozwiązały spór dotyczący wysokości należnych klientce świadczeń z tytułu umów ubezpieczenia i na

podstawie której H. G. (1) uzyskała od pozwanego dodatkowe wypłaty, różnicuje jej sytuację faktyczną i prawną na tyle, że uniemożliwia rozpoznawanie zgłoszonych przez nią roszczeń w niniejszym postępowaniu grupowym.

Niemniej jednak, Sąd nie uwzględnił powyższego zarzutu pozwanego w stosunku do L. N., bowiem okoliczność zawarcia przez niego analogicznej co H. G. (1) ugody z pozwanym, nie została wykazana. Pozwany nie przedłożył przedmiotowej ugody do akt niniejszej sprawy, w związku z czym jego twierdzenia w zakresie otrzymania przez L. N. dodatkowych świadczeń od pozwanego pozostają nieudowodnione.

Odnosząc się natomiast do podniesionego przez pozwanego zarzutu dotyczącego członkostwa w grupie osób, które dokonały przelewu roszczeń z umowy ubezpieczenia (punkt H pisma z dnia 20 listopada 2019 r.) wskazać należy, co następuje.

Sąd nie uwzględnił powyższego zarzutu pozwanego co do: B. R., D. J., J. Z. (1), A. S. (5), M. L. (2), O. C., J. K. (2), K. P. (2), P. C., S. Ł., R. P., D. K. (3) i K. M., a to z powodu niewykazania przez pozwanego okoliczności zawarcia umowy cesji roszczeń wynikających z przedmiotowych umów ubezpieczenia przez te osoby. Na uwzględnienie zasługiwały natomiast twierdzenia pozwanego względem: W. B. (k. 12500), M. U. (2) (k. 12815), M. R. (k. 12885), B. F. (k. 12991), P. Z. (k. 13008), T. K. (3) (k. 13027), H. S. (k. 13548), B. M. (2) (k. 13603), K. W. (k. 13385), G. Ż. (k.13363), M. M. (3) (k. 13831), F. K. (k. 13964) i D. K. (3) (k. 14856). Osoby te dokonały bowiem przelewu wierzytelności przysługujących im z tytułu przystąpienia do umowy grupowego ubezpieczenia na życie i dożycie na cesjonariusza (... Bank S.A.) w celu zabezpieczenia roszczeń wynikających z zawartych przez nich umów o kredyt/pożyczkę. W ocenie Sądu, dokonane cesje wierzytelności skutkują utratą prawa przez powyższe osoby do skutecznego dochodzenia od pozwanego roszczeń wynikających z umów ubezpieczenia. Podmiotem uprawnionym w tym zakresie jest cesjonariusz, na którego wierzytelności te zostały przeniesione. Z tego też powodu, w ocenie Sądu zasadne było odmówienie powyższym osobom członkostwa w grupie.

Podsumowując, z uwagi na to, że część wywiedzionych przez pozwanego zarzutów dotyczących członkostwa w grupie poszczególnych osób została uznana przez Sąd za zasadna, Sąd postanowił o przyznaniu statusu członka grupy osobom wskazanym w punkcie pierwszym postanowienia oraz jednocześnie odmówił statusu członka grupy w stosunku do osób wymienionych w punkcie drugim postanowienia.

Mając na uwadze powyższe rozważania, orzeczono jak sentencji.